

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport
Actualisering VINEX

22 april 1997

754-70

ISBN 90-421-0156-3
Utrecht, Commissie voor de milieu-effectrapportage.

commissie voor de milieu-effectrapportage

de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Mevrouw M. de Boer
Postbus 30902
2500 GX DEN HAAG

uw kenmerk
M 39

uw brief
d.d. 28 januari 1997

ons kenmerk
U 280-97\ve\ao\754-69

onderwerp
Toetsingsadvies over het (Milieu)-effectrapport Actualisering Vinex

doorkiesnr.
(030) 234 76 25

Utrecht,
22 april 1997

Met bovengenoemde brief stelde u (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over het milieu-effectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de actualisering Vinex. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal gaarne vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen.

ing. E.M. Mastenbroek
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Actualisering Vinex

In afschrift aan:
de Minister van Verkeer en Waterstaat
de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
de Minister van Economische Zaken

Toetsingsadvies over het milieu-effectrapport
Actualisering Vinex

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieu-effectrapport over
de actualisering Vinex,

uitgebracht aan de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
(coördinerend) door de Commissie voor de milieu-effectrapportage; namens deze,

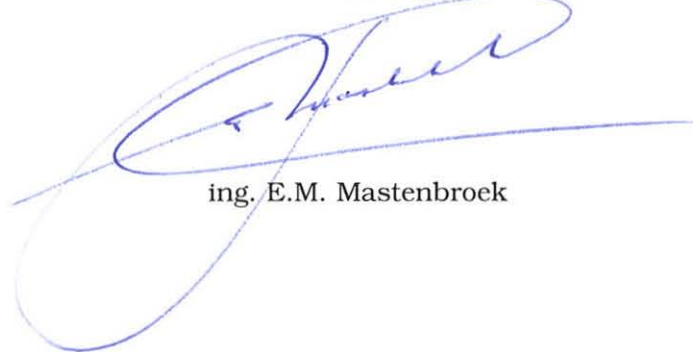
de werkgroep m.e.r. actualisering Vinex

de secretaris

drs. M. van Eck

de voorzitter

ing. E.M. Mastenbroek

Utrecht, 22 april 1997

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
1. Inleiding	1
2. Oordeel over het MER	1
2.1 Hoofdoordeel	1
2.2 Toelichting op het oordeel	1
3. Opmerkingen over het MER	3
3.1 Voorgenomen activiteit en alternatieven	3
3.2 Genomen besluiten	4
3.3 Bestaande milieusituatie	4
3.4 Milieugevolgen	4
3.5 Vergelijking van alternatieven	7
3.6 Compensatie en mitigatie	8
3.7 Meest milieuvriendelijke alternatief	8
4. Onzorgvuldigheden in het MER	9
5. Onderbouwing van de besluiten in de PKB	10

Bijlagen

1. Proceduregegevens
2. Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 januari 1997, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
3. Kennisgeving in Staatscourant nr. 6 d.d. 9 januari 1997
4. Projectgegevens
5. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

De regering heeft besloten de Vierde Nota over de ruimtelijke ordening Extra (VINEX) te actualiseren.

Ter onderbouwing van de planologische kernbeslissing (PKB) daarover is voor de regio Leiden en de regio Rotterdam een effectrapport¹⁾ opgesteld. Daarbij is de procedure van de milieu-effectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Conform deze procedure is aan de Commissie voor de m.e.r. gevraagd te adviseren over de volledigheid en juistheid van de milieuinformatie in het effectrapport (zie bijlage 1). Dit deel van het effectrapport wordt in het verdere advies aangeduid met "MER".

De resultaten van de toetsing zijn neergelegd in dit toetsingsadvies.

In de bijlagen zijn uitgebreidere project- en proceduregegevens opgenomen.

2. OORDEEL OVER HET MER

2.1 Hoofdoordeel

Het MER geeft een goed overzicht van de milieuaspecten die relevant zijn bij het beantwoorden van de vraag in welke richting een oplossing moet worden gezocht voor het ruimtetekort in de Leidse regio en de Rotterdamse regio in de periode 2005 tot 2010. Ook geeft het MER duidelijke informatie over de meest reële oplossingsrichtingen (alternatieven) die in beschouwing konden worden genomen en over de vraag hoe deze alternatieven in algemene zin onderling verschillen. Van de concrete verschillen in milieugevolgen per alternatief geeft dit MER niet meer dan een 'redelijke benadering'. Dat is echter voldoende gezien het strategische karakter van de besluiten, waarvoor het MER is opgesteld. De Commissie is dan ook van oordeel dat het MER zeker **voldoende** informatie biedt om het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen bij de besluitvorming over de planologische kernbeslissing over de Actualisering VINEX, voor zover deze betrekking heeft op het gesignaleerde ruimtetekort voor de Rotterdamse en de Leidse regio in 2005 tot 2010.

Het oordeel van de Commissie wordt hieronder toegelicht.

2.2 Toelichting op het oordeel

Strategische m.e.r.

Bij de beoordeling van het MER is een belangrijk gegeven dat het gaat om de onderbouwing van rijksbeleidsuitspraken op hoofdlijnen. Terwijl het MER zich in eerste aanleg lijkt te richten op twee locatiekeuzevraagstukken en daarvoor soms relatief concrete milieuinformatie levert, wordt in de PKB deel 1 de ver-

¹ In het effectrapport wordt niet alleen ingegaan op de milieugevolgen, maar ook op ruimtelijke, economische en financiële gevolgen. Dit advies van de Commissie heeft alleen betrekking op de milieuaspecten van het effectrapport.

taling naar het strategische beleid gemaakt. De PKB schrijft immers niet voor waar Leiden moet bouwen, maar geeft te kennen dat de grens van het Groene Hart bij de Grote Polder niet zal worden opgeschoven. Bij de Hoeksche Waard wordt aangegeven dat enige aantasting van de Open Ruimte zal worden geaccepteerd, omdat "voor het realiseren van de opgave voor bedrijfsterreinen in de regio Rotterdam, bedrijfsterreinontwikkeling in de Hoeksche Waard noodzakelijk is". De Commissie heeft haar hoofdoordeel gebaseerd op de vraag of het MER voldoende informatie bevat voor deze besluiten.

Toetsingskader

De Commissie is van oordeel dat dit 'eerste MER voor een landelijke Nota over de ruimtelijke ordening', een voortrekkersfunctie heeft vervuld bij het zoeken naar een zinvolle invulling van milieu-effectrapportage voor ruimtelijke ordeningsbesluitvorming op rijksniveau. Bijzondere waardering heeft zij hierbij voor de wijze waarop de landelijke uitgangspunten van het ruimtelijke ordeningsbeleid zijn verwerkt tot een hanteerbaar toetsingskader^{2]} met het juiste abstractieniveau. Door naast milieuaspecten ook aandacht te besteden aan andere onderwerpen die een rol spelen in de besluitvorming ontstaat een evenwichtig beeld van de voor- en nadelen van de onderscheiden oplossingsrichtingen. Hoofdstuk 3 bevat een uitgebreidere beoordeling van het toetsingskader.

Flexibiliteit en samenhang

Het MER geeft informatie voor de besluitvorming over de ruimtebehoefte van 2005 tot 2010 voor de regio's Leiden en Rotterdam^{3]} op een moment dat de discussie over de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van Nederland in volle gang is. Dat maakt het belangrijk om in het MER veel aandacht te geven aan het aspect "flexibiliteit (consequenties na 2010)".

De Commissie betreurt het dat juist dit vakje in de eindscoretabellen is open gebleven, terwijl het wel degelijk ook om milieuinformatie gaat. De keuze om 'enige aantasting mogelijk te maken van de Open Ruimte in de Hoeksche Waard' is relatief ingrijpend en bovendien onomkeerbaar.

De Commissie acht het om die reden van belang in het verdere besluitvormingstraject nog ruim aandacht te besteden aan de motivering^{4]} van het voorliggende besluit en de samenhang met bijvoorbeeld de discussie over het gesignaleerde ruimtetekort aan haven- en industrieterrein in het Rotterdamse havengebied (Verkenningfase Ruimtetekort Mainport Rotterdam (VERM)).

Vervolgtraject in de besluitvorming

Verder acht de Commissie het wenselijk dat reeds in een vroeg stadium wordt afgesproken hoe milieu-effectrapportage wordt ingevuld voor m.e.r.-plichtige elementen in de aangekondigde uitwerkingen van de PKB voor de Hoeksche Waard en de driehoek Leiden-Haarlem-Amsterdam. Voorkomen moet worden

-
- 2 Het opgestelde toetsingskader zou ook uitstekend passen in geëxpliciteerde belangenafwegingen bij andere ruimtelijke afwegingen op rijksniveau en besluiten op het provinciale niveau, bijvoorbeeld in Streekplannen.
 - 3 Voor zover er discussie was over de vraag of hierin kon worden voorzien binnen de uitgangspunten van de VINEX.
 - 4 In diverse inspraakreacties wordt gevraagd om een betere onderbouwing van de behoefte aan bedrijventerrein en om een beschouwing van het aspect multimodaliteit.

dat allerlei keuzen bij een niet formeel m.e.r.-plichtig besluit^{5]} worden gedaan en een MER over een m.e.r.-plichtig besluit zal worden gemaakt als de belangrijkste beslissingen zijn genomen.

Enerzijds is de reikwijdte van de te onderzoeken alternatieven in dergelijke milieu-effectrapportages aanmerkelijk verminderd door het uitvoeren van de m.e.r. Actualisering VINEX, anderzijds bieden toekomstige m.e.r.'s de gelegenheid om in te gaan op punten die nu nog minder gedetailleerd zijn uitgewerkt, zoals bijvoorbeeld de mogelijk aanwezige archeologische vindplaatsen in de Hoeksche Waard en de via de inspraak bepleite meer 'integrale benadering', waarin wonen, werken, recreatie en dergelijke in onderlinge samenhang een plaats krijgen.

3. OPMERKINGEN OVER HET MER

In dit hoofdstuk wordt een aantal opmerkingen gemaakt over het MER naar aanleiding van de vastgestelde richtlijnen. Deze opmerkingen hebben geen consequenties voor het eindoordeel over het MER, omdat het MER heeft gediend ter onderbouwing van besluitvorming op hoofdlijnen. De opmerkingen kunnen als leerpunten met betrekking tot het opgestelde MER worden beschouwd, die voor een deel in het verdere uitwerkingstraject nog een rol kunnen spelen.

3.1 Voorgenomen activiteit en alternatieven

De Commissie heeft waardering voor de wijze waarop in de voorbereidingsfase van de m.e.r. in overleg tussen rijk, provincie en regio de reikwijdte van het MER en de te behandelen alternatieven zijn besproken^{6]}. Op deze wijze is de inbreng van de provincie en de regio's vroegtijdig in deze m.e.r. tot stand gekomen.

In algemene zin kan worden gesteld dat de meest reële oplossingsrichtingen om te voldoen in de aangegeven verstedelijkingsbehoefte in het MER aan de orde zijn gekomen.

Ook kan de Commissie instemmen met de wijze waarop de locaties van de alternatieven slechts met een indicatie van een mogelijke plek zijn aangegeven. Bepaalde alternatieven hebben in het MER echter een wat vreemde status: zowel Valkenburg, als Maasvlakte zijn meegenomen, terwijl het MER aangeeft dat het in feite geen reële opties zijn voor de periode van 2005 tot 2010.

Meer in het algemeen zijn de alternatieven in de regio Rotterdam van een nogal ongelijksoortig karakter, zodat de resultaten van deze vergelijking van alternatieven met de nodige voorzichtigheid moeten worden beschouwd.

5 Net als bij de uitvoeringsconvenanten van de VINEX is, 'Uitwerking van een PKB' geen formeel ruimtelijk besluit op grond van de Wet op de Ruimtelijke Ordening en als bedoeld in het Besluit m.e.r.

6 Hoewel sommige gemeenten aangeven ten onrechte niet bij deze overlegstructuren te zijn betrokken.

3.2 Genomen besluiten

Uit diverse inspraakreacties blijkt dat er behoefte is aan duidelijkheid over de relatie tussen het aangekondigde rijksbeleid in de Leidse regio en het Pact van Teijlingen. Het MER geeft die informatie niet.

- Het verdient aanbeveling bij de verdere PKB-procedure op dit punt in te gaan.

3.3 Bestaande milieusituatie

De "bestaande situatie van het milieu" die dient als referentie voor het aangeven van de milieugevolgen, is in het MER op een correcte manier ingevuld door uit te gaan van de situatie in 2005.

3.4 Milieugevolgen

Integraal strategisch toetsingskader

Bij het opstellen van het MER is bepaald hoe - met een bij het rijksniveau passende mate van detail - milieugevolgen van verschillende verstedelijkingsrichtingen kunnen worden beschreven en onderling vergeleken.

Daarbij zijn de uitgangspunten van het landelijke ruimtelijke beleid als basis gebruikt. Deze zijn vertaald in een toetsingskader dat - wat de gekozen criteria betreft - een juist abstractieniveau bevat. Het operationaliseren van toetsingscriteria gaat onherroepelijk gepaard met het doen van keuzen, die een zeker subjectief element in zich dragen en daardoor meningsverschillen kunnen oproepen. De Commissie kan zich in het algemeen vinden in keuzen die zijn gemaakt⁷.

Nieuw is dat een integraal toetsingskader is opgesteld dat ook andere belangen omvat. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan de kritiek die soms wordt geuit dat door m.e.r. de milieubelangen te uitgebreid worden beschreven en een onevenwichtigheid in de informatievoorziening ontstaat. Door de arcering blijven de milieuaspecten desondanks conform de doelstellingen van milieu-effectrapportage goed herkenbaar.

De Commissie is van oordeel dat de opstellers van het MER er in grote lijnen⁸ goed in zijn geslaagd in het toetsingskader de belangrijkste (milieu)aspecten naar voren te brengen en deze hanteerbaar te maken, waarbij soms creatieve oplossingen zijn uitgewerkt.

7 Het gegeven dat het toetsingskader op bepaalde punten afwijkt van hetgeen in de richtlijnen is aangegeven ziet de Commissie niet als een probleem, aangezien er sprake is geweest van een duidelijke verbetering. (Dit naar aanleiding van een opmerking in inspraakreactie bijlage 4, nummer 18.)

8 Hoogstens kan worden opgemerkt dat in veel milieu-effectrapportages leefbaarheid als een integraal onderdeel van milieu wordt beschouwd. De Commissie acht het verder een discussiepunt of bereikbaarheid van groengebieden niet onder de milieuaspecten moet worden gerekend.

Weging van effecten

In tegenstelling tot wat in een inspraakreactie naar voren wordt gebracht⁹⁾ acht de Commissie het gegeven dat bij het bepalen van de scores voor de deelcriteria een weging is aangebracht, niet in strijd met gestelde in de richtlijnen dat "weging van de effecten onderling achterwege kan blijven".

Overigens had zij in haar advies voor richtlijnen aangegeven dat bij de keuze van de punten, waarop wordt gescoord, altijd impliciet een weging plaats vindt en dat "de punten waarop een alternatief wordt gescoord ongeveer gelijkwaardig moeten zijn qua gewicht, omdat anders het risico ontstaat dat de tabel een verkeerd beeld oproept".

De Commissie is van mening dat de opgevoerde milieuaspecten in de eindtabel als voldoende gelijkwaardig kunnen worden beschouwd om een juist beeld te geven. Een uitzondering kan worden gemaakt voor het aspect verspilling, waarover hieronder nog een opmerking wordt gemaakt.

In aanvulling op deze positieve algemene opmerkingen wil de Commissie een aantal kritische kanttekeningen plaatsen.

Daarbij dient nogmaals te worden benadrukt dat de Commissie uitdrukkelijk is verzocht zich alleen uit te spreken over de milieuaspecten in het (M)ER. Dat betekent dat ook niet wordt gereageerd op opmerkingen uit de inspraak die op niet-milieuaspecten betrekking hebben.

Scoring van Haaglanden, Valkenburg en Hoeksche Waard met A4

- Bij het alternatief Valkenburg zou het voor de hand hebben gelegen bij de scoring met twee scenario's te werken: een met verplaatsing naar een nieuwe locatie en een met een opheffing dan wel met een verplaatsing naar een bestaand ander terrein. Nu wordt in de scores soms¹⁰⁾ wel rekening gehouden met de indirecte gevolgen van de aanleg van een nieuw terrein (bij verspilling) en soms niet (bij ecologie).
- Bij het alternatief Haaglanden is sprake van een samengesteld alternatief: 50% op een uitbreidingslocatie en 50% in bestaand stedelijk gebied. De scores voor Haaglanden waren beter controleerbaar en toegankelijk geweest, als voor Haaglanden met een dubbele kolom was gewerkt.
- Bij het alternatief Hoeksche Waard met A4 zijn de effecten van de aanleg van de A4 in de sfeer van ruimtebeslag en aantasting niet meegewogen. Alhoewel duidelijk is dat de gevolgen van de nieuwe weg niet alleen aan de aanleg van het bedrijventerrein moeten worden toegeschreven, had toch ten minste in de eindtabel een 'waarschuwing' over extra gevolgen kunnen worden opgenomen.

De Commissie verwacht echter geen relevant andere uitkomsten uit het MER bij aanpassing van deze punten.

9 Bijlage 4, nummer 17.

10 Getuige inspraakreactie bijlage 4, nr. 17 (pagina 12) heeft deze werkwijze tot verwarring geleid.

Bij het beoordelen van de eventuele aantasting van ecologische kwaliteit is geen gebruik gemaakt van het in opdracht van de Rijksplanologische Dienst (RPD) ontwikkelde bestand Landschapsecologische Kartering Nederland (LKN), dat voor een dergelijke beoordeling uitstekend geschikt is. De opstellers van het MER hebben aangegeven dat voor niet alle gebieden die in het MER zijn onderzocht, ten tijde van het opstellen van het MER, de gegevens compleet waren. Dat acht de Commissie een acceptabele verklaring.

In diverse inspraakreacties wordt aangegeven dat in het MER ten onrechte staat (bijvoorbeeld op p. 114) dat de Hoeksche Waard geen landschappelijke waarde heeft. De landschappelijke waarde die het gebied heeft wordt echter beschermd door aanwijzing als Open Ruimte, waar dan ook een min-score wordt genoteerd en niet door een specifieke bescherming in het Streekplan, als agrarisch gebied met een landschappelijke waarde. In dat opzicht roept de score in het MER weliswaar reacties op, maar is methodisch consequent.

In diverse inspraakreacties wordt verder gesteld dat de beoordeling van de Hoeksche Waard op het gebied van de archeologie is gebaseerd op verouderde gegevens^{11]}. Hoewel in het MER gebruikt is gemaakt van de meest recent beschikbare gegevens, dient er inderdaad rekening mee te worden gehouden dat het risico op aantasting van archeologische vindplaatsen en GEA-objecten ernstiger is dan in het MER is aangenomen. Dit gegeven verandert relatief echter weinig aan de (toch al slechte) totaalbeoordeling van het alternatief in verhouding tot de andere alternatieven.

■ Het verdient aanbeveling bij een gebiedsgerichte uitwerking in de Hoeksche Waard, waarin een locatie wordt bepaald, met zo goed mogelijk geactualiseerde gegevens te werken of met kaarten met een 'archeologische verwachting'.

De uitkomsten van het verkeersonderzoek komen niet in alle gevallen logisch over¹²⁾. Een voorbeeld is, dat de aanleg van een groot bedrijventerrein in sommige alternatieven leidt tot afname van het aantal autokilometers.

Een tweede voorbeeld is, dat het openbaar vervoergebruik in Haaglanden laag is, terwijl het aantal arbeidsplaatsen dat binnen 45 minuten per goed openbaar vervoer kan worden bereikt het hoogste is van alle alternatieven.

In het MER had meer aandacht kunnen worden besteed aan het uitleggen van de uitkomsten in relatie tot de aannamen die het verkeersmodel bevat.

Een voor de uitkomsten van het onderzoek vrij bepalende aanname is dat bij een matige auto-ontsluiting meer gebruik wordt gemaakt van fiets en openbaar vervoer en dat bij een goede auto-ontsluiting relatief weinig gebruik wordt gemaakt van het openbaar vervoer, haast ongeacht aanbod en kwaliteit. Deze aanname leidt tot de goede mobiliteitsscore van Bollenstreek-Noord en een onverwacht ongunstige van Haaglanden. Een matige auto-ontsluiting kan echter ook leiden tot meer congestie op de wegen en op den duur tot aanleg van nieuwe wegen. Daardoor kunnen allerlei andere scores (bijvoorbeeld verstoring en

12 Zie onder andere de inspraakreacties bijlage 4, nummers 17, 30 en 38.

bereikbaarheid) ook weer anders worden. Gezien de onzekerheid die met dit soort aanvullende aannamen wordt geïntroduceerd, heeft de Commissie begrip voor de gehanteerde werkwijze. De conclusie uit het voorafgaande moet zijn dat de resultaten van het verkeersonderzoek met meer voorzichtigheid moeten worden gehanteerd, dan de concrete getalsmatige uitkomsten suggereren, maar dat de aanpak in grote lijnen strookt met het strategische karakter van deze m.e.r.

Verspilling

Ten opzichte van de andere milieuaspecten acht de Commissie verspilling, door de concrete invulling die er in dit geval aan is gegeven, van ondergeschikt belang. Het criterium differentieert niet of nauwelijks op het aspect ruimtegebruik, waardoor slechts het benodigde ophoogzand resteert. Deze hoeveelheid is door goede inrichtingsmaatregelen te beperken.

Niet duidelijk is overigens waarom bij de scoring in hoofdstuk 5 en 6 is afgeweken van de algemeen gebruikte systematiek van klasse-indeling, waarin alle klassen ongeveer even groot zijn. Aanpassing leidt echter niet tot andere scores in de eindtabel.

3.5 Vergelijking van alternatieven

Bij het inzichtelijk maken van de vergelijking van alternatieven is gekozen voor een relatieve scoring op een driepuntsschaal.

De Commissie is van oordeel dat door de relatieve scoring informatie verloren gaat over de absolute omvang van het milieugevolg. Bovendien wordt als geheel geen juist beeld gegeven van de richting van de effecten die te verwachten zijn. Een 'groene plus' kan staan voor een negatief milieugevolg en een 'rode min' voor de situatie dat er bij afwezigheid van verontreinigde bodem geen verontreiniging wordt opgeruimd.

Door het scoren op een driepuntsschaal gaat bovendien nuance¹³⁾ verloren, die - juist in gevallen, waarin de verschillen tussen de alternatieven niet overduidelijk zijn - belangrijk kan zijn voor het verkrijgen van een goed eindoordeel, bijvoorbeeld bij het vaststellen van het meest milieuvriendelijke alternatief.

De opstellers van het MER hebben de keuze voor een relatieve scoring mede gemotiveerd door aan te geven dat bij bepaalde aspecten geen absolute scoring kan worden gegeven¹⁴⁾, terwijl de driepuntsschaal is aangehouden om de eindtabel nog leesbaar te houden. Alhoewel de Commissie goede oplossingen voor deze problemen aanwezig acht, heeft zij, gegeven het strategische karakter van deze m.e.r., in dit punt geen aanleiding gezien om het MER als onvoldoende te beoordelen. Daarbij heeft tevens een rol gespeeld dat uit een uitwerking van een vijfpuntsschaal voor de milieuaspecten in de Leidse regio bleek dat dit slechts een beperkte invloed op de einduitkomsten had. Bij andere, toekomstige strategische MER'en zou dit natuurlijk anders kunnen zijn.

Tot slot merkt de Commissie op dat het niet duidelijk is hoe met de in de eindtabel opgenomen subcriteria in het MER wordt omgegaan voor verkeer en land

-
- 13 Bij het aspect verstoring in de Leidse regio leidt een vijfpuntsschaal tot vier scoreuitkomsten en de driepuntsschaal tot slechts gelijke uitkomsten (o) met één uitzondering.
- 14 Bijvoorbeeld verschillen in percentages openbaar vervoergebruik per locatie.

schap. Dat moet duidelijk zijn, wanneer in de tekst minnen en plussen worden geteld. Tellen de subcriteria als halve of hele plussen en minnen?

3.6 Compensatie en mitigatie

In diverse inspraakreacties^{15]} wordt opgemerkt dat de aspecten compensatie en mitigatie in het MER onvoldoende zijn uitgewerkt. De Commissie acht het een terechte keuze dat bij het beoordelen van de effecten in de eindtabel geen rekening is gehouden met compensatie en mitigatie, omdat dat ten koste zou gaan van de duidelijkheid van het eindresultaat.

Deze aspecten dienen apart aan de orde te komen, bijvoorbeeld bij een nadere beschouwing van de alternatieven ten behoeve van het aangeven van het voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief. Dit is in het MER tot op zekere hoogte ook gedaan.

Van groot belang is dat in de verdere uitwerking en uitvoering van de plannen mitigerende en compenserende maatregelen worden opgenomen.

3.7 Meest milieuvriendelijke alternatief

Normaal gesproken vormt het meest milieuvriendelijke alternatief een van de belangrijkste bouwstenen in een MER.

Uit dit MER is afleesbaar dat het rijk enige terughoudendheid heeft gehad om een meest milieuvriendelijk alternatief aan te wijzen. "Geen van de alternatieven scoort op alle milieucriteria positief en kan daarmee op voorhand als meest milieuvriendelijk alternatief worden aangemerkt. (...) Elk van de alternatieven heeft sterke en zwakke kanten." Dat komt echter in meer MER'en voor en hoeft geen reden te zijn om uitspraken te vermijden. Uiteindelijk wordt in het MER met meeweging van milieuaspecten ook een voorkeursalternatief aangewezen. In de Leidse regio scoren Haaglanden en Haarlemmermeer relatief het beste op het groene milieu. Alles bijeen ziet de Commissie Bollenstreek-Noord en Haaglanden het meest gunstig uit de scoring naar voren komen, terwijl Grote Polder beschouwd kan worden als het 'meest milieuonvriendelijke alternatief', waarbij de ligging binnen het Groene Hart een belangrijke factor is geweest.

Bij de Rotterdamse regio komen Valburg (en in iets mindere mate Moerdijk) als relatief milieuvriendelijke alternatieven naar voren, terwijl het alternatief Hoeksche Waard het meest milieuongunstig scoort.

Wellicht is het strategische karakter van deze m.e.r. de oorzaak van de omzichtige aanpak van het meest milieuvriendelijke alternatief.

15 Zie bijvoorbeeld bijlage 4, nummer 17, 18 en 33.

4. ONZORGVULDIGHEDEN IN HET MER

Het (M)ER is onder tijdsdruk opgesteld en door vele overleggronden heengegaan, die tot tussentijdse wijzigingen hebben geleid. Hierdoor bevat het MER diverse onzorgvuldigheden. Hier zijn alleen onzorgvuldigheden vermeld in de hoofdtekst of punten die gevolgen kunnen hebben voor de eindscoringstabel, omdat dat de meest belangrijke zijn. De Commissie heeft deze punten niet als essentiële tekortkomingen in het MER aangeduid, omdat de hoofduitkomsten er niet door worden beïnvloed.

Verstoring

Op pagina 34 wordt abusievelijk melding gemaakt van een "-" voor verstoring bij Haaglanden, terwijl de tabel een "o" vermeldt. Als gevolg daarvan dient Haaglanden in de tekst daarboven te worden toegevoegd aan de lijst van alternatieven met het minste aantal negatieve scores.

Ecologische kwaliteit

De score voor grote Polder op ecologische kwaliteit moet in de eindtabel en in hoofdstuk 6 een "o" zijn in plaats van een "-".

Verder bestaat er twijfel over o-score voor Bollenstreek-Zuid. Het kaartbeeld wijst eerder in de richting van een "-". In ieder geval staat er op de kaart een weidevogelfunctie, in tegenstelling tot wat de tabel vermeldt.

Landschap

In de gekleurde tabel staat voor landschappelijke kwaliteit bij Grote Polder een "o". De bijbehorende achtergrondtabel op pagina 89 geeft als eindscore een "-" aan.

Basiscondities

In § 6.3.3 is bij Rijnsburg deelscore B abusievelijk als "+" opgenomen. De score in de eindtabel verandert hierdoor in "o".

Marktconform bouwen

Terzijde merkt de Commissie op dat haar over het aspect "marktconform bouwen" ook een inconsistentie opgevallen die mogelijke consequenties heeft voor de scoring in de eindtabel.

Volgens de tekst van het MER op pagina 55 worden in dit criterium 5 deelcriteria verwerkt: 1.1 (regionaal draagvlak), 1.2 bereikbaarheid groengebieden, 3.1A mobiliteit te zamen gemiddeld voor de helft meetellend en 1.4 verstoring (voor wat betreft geluid, geur en stank) en imago (nieuw criterium) te zamen ook voor de helft meetellend. In de scoringstabel op p. 80 blijkt niet op die manier te zijn gewerkt. Het wel op die manier werken leidt tot een andere eindscore voor Rijnsburg ($1/6+$, $1/6+$, $1/6-$, $1/4o$, $1/4+$ = $5/12$), te weten o in plaats van +.

■ De Commissie adviseert bij de verdere besluitvorming de belangrijkste errata te vermelden en ten minste de tekst van het besluit en de toelichting te controleren op de eventuele doorwerking van de correcties.

5.

ONDERBOUWING VAN DE BESLUITEN IN DE PKB

Bij het toetsen of het MER voldoende informatie biedt voor het te nemen besluit dient ook te worden nagegaan, welke besluiten de PKB bevat waarvoor een MER had moeten worden opgesteld.

In dat verband is het de Commissie opgevallen dat het rijk weliswaar niet in de tekst van het besluit zelf, maar wel in de Nota van Toelichting op de PKB aangeeft dat "de woningbouwontwikkeling tot 2010 wordt geconcentreerd in Almere-Poort". Zij vraagt zich af welke status een dergelijke uitspraak in een toelichting op de PKB heeft, omdat het concreet aanwijzen van deze woningbouwlocatie, gezien de te verwachten omvang, kan worden opgevat als een m.e.r.-plichtig besluit waarvoor het opgestelde MER geen informatie bevat.

BIJLAGEN

bij het toetsingsadvies over het
milieu-effectrapport
Actualisering VINEX

(bijlagen 1 t/m 5)

Groen

19

BIJLAGE 1

Proceduregegevens

De regering heeft besloten de Vierde Nota over de ruimtelijke ordening Extra (VINEX) te actualiseren. Hierbij zal op hoofdlijnen worden bepaald waar tussen 2005 en 2010 in de toekomstige ruimtebehoefte zal worden voorzien. De actualisering van de VINEX is gepresenteerd in de *planologische kernbeslissing (PKB) Actualisering Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra, deel 1. Partiële herziening*. De uitgangspunten van het huidige verstedelijkingsbeleid zullen in principe ongewijzigd blijven.

Ter onderbouwing van de besluitvorming is voor de regio's Leiden en Rotterdam een (milieu)-effectrapport opgesteld, waarbij de procedure van de milieu-effectrapportage (m.e.r.) is gevolgd. De m.e.r. is uitgevoerd naar aanleiding van artikel 3b van het Besluit m.e.r. 1994, dat de m.e.r.-plicht regelt voor de herziening van een planologische kernbeslissing die een "*beslissing op hoofdlijnen met betrekking tot de plaats van een (m.e.r.-plichtige) activiteit*" bevat.

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) is als initiatiefnemer opgetreden en de ministerraad als het bevoegde gezag.

Per brief van 28 januari 1997 (zie bijlage 2) is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om te adviseren over de milieuinformatie in het opgestelde (M)ER. Verzocht is om het advies binnen een kortere termijn uit te brengen dan de wettelijke termijn van 5 weken na sluiting van de inspraaktermijn, te weten vóór 25 april 1997. De openbare bekendmaking heeft plaats gevonden in de Staatscourant van 9 januari 1997 (zie bijlage 3). De inspraakprocedure duurde van 10 januari tot en met 7 maart 1997. In Mijnsheerenland en Leiden zijn openbare hoorzittingen georganiseerd op 13 en 18 februari 1997.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de milieu-effectrapportage. De samenstelling ervan is gegeven in bijlage 4. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de milieu-effectrapportage en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft beoordeeld of het MER voldoende informatie biedt om het milieubelang in de besluitvorming een volwaardige plaats te geven en daarbij op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wet milieubeheer getoetst:

- aan de richtlijnen voor het MER¹], zoals vastgesteld op 2 mei 1996;
- op eventuele onjuistheden²];
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER³].

Bij de opstelling van haar advies heeft de Commissie rekening gehouden met de via het bevoegd gezag ontvangen adviezen, commentaren en opmerkingen, voor zover deze op het MER betrekking hebben. Bijlage 5 geeft een lijst van deze reacties.

1 Wm, artikel 7.23, lid 2.

2 Wm, artikel 7.23, lid 2.

3 Wm, artikel 7.10

BIJLAGE 2

Brief van het bevoegd gezag d.d. 28 januari 1997 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Rijnstraat 8

2515 XP DEN HAAG

Kamer: , interne postcode:

Tel: 070-3393037

Fax: 070-3393052

754-46

Rijksplanologische Dienst

Commissie voor de milieueffectrapportage
Aan de voorzitter van de Commissie voor de
milieueffectrapportage
ir. P. van Duursen

Project Actualisering pkb Vinex

29 JAN. 1997 Postbus 2345
3500 GH Utrecht

120-97
754-46
kopie naar: VE-Sc-pres-bib-ia

Uw kenmerk

Uw brief

Kenmerk

Datum

M 39

28 januari 1997

Onderwerp

Toetsingsadvies (Milieu)-effectrapport Actualisering Vinex

Geachte heer Van Duursen,

Hierbij verzoek ik u een toetsingsadvies uit te brengen over het (milieu)-effectrapport behorend bij deel 1 van de Partiële Herziening van de Planologische Kernbeslissing Nationaal Ruimtelijk Beleid. Het (M)ER-rapport is tezamen met deel 1 van de PKB bijgevoegd. De PKB zal de procedure doorlopen zoals is aangegeven in de Wet op de Ruimtelijke Ordening; het (M)ER doorloopt parallel en gekoppeld hieraan de procedure zoals aangegeven in de Wet Milieubeheer. In het bijgevoegde informatieblad is aangegeven hoe de verdere procedure is vormgegeven. Volgens de Wet milieubeheer dient u uw advies uit te brengen binnen 5 weken na het aflopen van de inspraaktermijn d.w.z. uiterlijk 9 mei 1997. Om uw advies op zorgvuldige wijze te kunnen betrekken bij het bestuurlijk overleg over de PKB met de Randstadoverheden zou ik het echter bijzonder op prijs stellen als wij reeds op 25 april hierover zouden kunnen beschikken.

Ik dank u alvast voor uw medewerking.

Hoogachtend,
de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Margaretha de Boer

Bijlagen

Verzekerde bij beantwoording onderwerp, datum en kenmerk van deze brief te vermelden.
In verband met het teruggevoerd om het aantal auto-kilometers terug te brengen wordt het zeer op prijs gesteld
dat u bij bezoek aan een VROM-kantoor gebruik maakt van het openbaar vervoer.

BIJLAGE 3

Kennisgeving in Staatscourant nr. 6 d.d. 9 januari 1997

Actualisering Vierde Nota Extra: Verstedelijking 2005-2010

Het kabinet heeft deel 1 van de Partiële Herziening van de Planologische Kernbeslissing Nationaal Ruimtelijk Beleid opgesteld.

In dit deel 1 (het ontwerp van de PKB-herziening) geeft het kabinet de integrale verstedelijkingsopgave voor de periode 2005-2010 aan voor de provincies en samenwerkingsgebieden als bedoeld in de Kaderwet bestuur in verandering. Daarnaast zijn in deze partiële PKB-herziening enkele accentverschuivingen in het verstedelijkingsbeleid opgenomen. Voor de partiële PKB-herziening is voor de Rotterdamse en Leidse regio een Milieu-Effectrapport (MER) opgesteld, dat als bijlage is toegevoegd.

De PKB-herziening en de MER doorlopen de procedures zoals is aangegeven in de Wet op de ruimtelijke ordening en de Wet milieubeheer. Hiertoe worden beide rapporten ter inzage gelegd. U kunt reageren op het MER en uw zienswijze kenbaar maken over de PKB.

Terinzagelegging

Deel 1 van de PKB-herziening en het MER liggen acht weken ter inzage vanaf 10 januari tot en met 7 maart 1997.

De PKB-herziening ligt voor een ieder ter inzage in:

- de gemeentehuizen in Nederland;
- de provinciehuizen;
- de bibliotheek van het Ministerie van VROM, Rijnstraat 8, Den Haag.

Het MER ligt voor een ieder ter inzage in:

- de gemeentehuizen van gemeenten gelegen in de provincies Noord- en Zuid-Holland;
- de provinciehuizen;
- het gemeentehuis van Zevenbergen;

- het kantoor van de BON-regio Arnhem-Nijmegen, Takenhofplein 2, Nijmegen;
- de bibliotheek van het Ministerie van VROM, Rijnstraat 8, Den Haag.

Informatie- en Inspraakavonden

Over de PKB-herziening worden in 1997 op de volgende data en plaatsen informatie-avonden georganiseerd:

- 10 februari: Congrescentrum Orpheus, Churchillplein 1, Apeldoorn
- 11 februari: Aristo Zalen, Teleportboulevard 100, Amsterdam
- 17 februari: Congresshotel Koningshof, Locht 117, Veldhoven
- 20 februari: Postiljon Hotel, Emmalaan 33, Haren.

Voor het MER worden twee inspraakavonden georganiseerd op:

- 13 februari: cultureel centrum 'De vijf schelpen', Laan van Westmolen 117, Mijnsheerenland
- 18 februari: Holiday Inn Hotel, Haagsche Schouwweg 10, Leiden.

Schriftelijke reactie

Op de PKB en het MER kunt u respectievelijk uw zienswijze en uw opmerkingen schriftelijk indienen tot uiterlijk 4 april 1997 bij:

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
p/a Interdepartementaal Project Actualisering Vinex
interne postcode 372
Postbus 30940, 2500 GX Den Haag

Voor nadere informatie kunt u bellen met mevrouw S. Soekimin, tel. 070-3393077.

BIJLAGE 4

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM)

Bevoegd gezag: de Ministerraad, die de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) (coördinerend bevoegd gezag), de Minister van Verkeer & Waterstaat, de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de Minister van Economische Zaken mandaat heeft gegeven de richtlijnen voor het (M)ER vast te stellen

Besluit: Planologische kernbeslissing over de partiële herziening van de VINEX

Categorie Besluit m.e.r.: ingevolge artikel 3b

Activiteit: bouw van meer dan 4000 woningen ten behoeve van de Leidse regio en aanleg van meer dan 100 ha bedrijventerrein ten behoeve van de Rotterdamse regio

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 30 januari 1996

richtlijnenadvies uitgebracht op: 18 maart 1996

richtlijnen vastgesteld: 2 mei 1996

kennisgeving MER: 9 januari 1997

toetsingsadvies uitgebracht: 22 april 1997

Bijzonderheden:

Als hulpmiddel voor de besluitvorming is een integrale effectrapportage uitgevoerd. Alleen voor het milieu-onderdeel van deze rapportage bestaat een wettelijk geregelde procedure, de milieu-effectrapportage. De Commissie is gevraagd een advies voor richtlijnen op te stellen voor het milieugedeelte in de effectrapportage en ook alleen dat gedeelte te beoordelen. De uitkomst van de toetsing was dat het MER voldoende informatie biedt om het milieubelang een volwaardige rol te laten spelen bij de besluitvorming over de planologische kernbeslissing over de Actualisering VINEX, voor zover deze betrekking heeft op het gesignaleerde ruimtetekort voor de Rotterdamse en de Leidse regio in 2005 tot 2010.

Bij de beoordeling is een belangrijk gegeven geweest dat het gaat om de onderbouwing van rijksbeleidsuitspraken op hoofdlijnen.

De Commissie spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop de landelijke uitgangspunten van het ruimtelijke ordeningsbeleid zijn verwerkt tot een hanteerbaar toetsingskader met het juiste abstractieniveau. Door naast milieuaspecten ook aandacht te besteden aan andere onderwerpen die een rol spelen in de besluitvorming ontstaat een evenwichtig beeld van de voor- en nadelen van de onderscheiden oplossingsrichtingen.

De Commissie adviseert reeds in een vroeg stadium af te spreken hoe milieu-effectrapportage wordt ingevuld voor m.e.r.-plichtige elementen in de aangekondigde uitwerkingen van de PKB voor de Hoeksche Waard en de driehoek Leiden-Haarlem-Amsterdam.

Samenstelling van de werkgroep:

ir. A. Dekker

ir. J.R. Groenhuijse (toetsingsfase)

dr. C. Kwakernaak

ir. J.A. Lörzing

ing. E.M. Mastenbroek (voorzitter)

prof.dr. H.A. Udo de Haes

(prof. ir. F. le Clercq maakte deel uit van de werkgroep, totdat hij betrokken raakte bij onderzoek in het kader van deze m.e.r.)

Secretaris van de werkgroep: drs. M. van Eck

BIJLAGE 5

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	970308	L.H. van der Kallen	Bergen op Zoom	970324
2.	970306	Zuid-Hollandse sociale partners	Den Haag	970324
3.	970227	Westelijke land- en Tuinbouw Organisatie, Afd. De Hoekse Waard	Heinenoord	970324
4.	970321	W. den Hartog	Nieuw-Beijerland	970324
5.	970217	Burgemeester en Wethouders van Wassenaar	Wassenaar	970324
6.	970205	J. Pen sr.	Zoeterwoude	970324
7.	970314	F. de Grunt en 9 vergelijkbare reacties van diverse bewoners uit de Hoeksche Waard	Mijnsheerenland	970324
8.	970307	H.Huisert en 19 vergelijkbare reacties van diverse bewoners uit de Hoeksche Waard	Klaaswaal	970324
9.	970401	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodem- onderzoek	Amersfoort	970408
10.	970401	J. Verhagen	Oud-Beijerland	970408
11.	970401	E. Burgers-Beeloo	Oud-Beijerland	970408
12.	970401	B. Burgers	Oud-Beijerland	970408
13.	970401	Burgemeester en Wethouders van Strijen	Strijen	970408
14.	970402	Werkorganisaties in de Rijnstreek	Leiden	970408
15.	970326	Coöperatieve Bloemenveilingvereniging "Flora" B.A.	Rijsburg	970408
16.	970403	Westelijke Land en Tuinbouw Organisatie, Afd. De Hoeksche Waard		970408
17.	970403	Bouwfonds Woningbouw B.V.	Delft	970408
18.	970326	Samenwerkingsorgaan Leidse Regio	Leiden	970408
19.	970328	Streekcommissie Hoeksche Waard	Oud-Beijerland	970408
20.	970401	Burgemeester en Wethouders van Leiden	Leiden	970408
21.	970327	J.A.R. van Essen	Mijnsheerenland	970408
22.	970403	J. Hakvoort, Groen Links Oud-Beijerland	Oud-Beijerland	970408
23.		Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland	Den Haag	970408
24.	970402	Burgemeester en Wethouders van Zoeterwou- de	Zoeterwoude	970408
25.	970402	Stichting Oudheidkundig Bodemonderzoek, Hoeksche Waard	Mijnsheerenland	970408

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
26.	970404	Leiden weer gezelling / De Groenen	Leiden	970408
27.	970403	Mw. A.G.L. Konijnendijk	Klaaswaal	970408
28.	970404	Westelijke Land en Tuinbouw Organisatie, GROM	Haarlem	970408
29.	970403	Nederlandsche Maatschappij voor nijverheid en handel, Departement Hoeksche Waard	Mijnsheerenland	970408
30.	970403	Samenwerkingsorgaan duin- en bollenstreek	Lisse	970408
31.	970403	Business Club Hoeksche Waard	Oud-Beijerland	970408
32.	970303	Burgemeester en Wethouders van Zoetermeer	Zoetermeer	970408
33.	970402	Vereniging Hoekschewaards Landschap	Oud-Beijerland	970408
34.	970402	Mw. I. Brandhorst	Zoeterwoude	970408
35.	970402	ir. D.J. Bruinsma	Klaaswaal	970408
36.	970321	Gedeputeerde Staten van Gelderland	Arnhem	970417
37.	970326	Burgemeester en Wethouders van Rotterdam	Rotterdam	970417
38.	970327	Stichting Duin en Bollenstreek Hou het bloei- end	Lisse	970417
39.	970402	Burgemeester en Wethouders van Voorschoten	Voorschoten	970417
40.	970403	Burgemeester en Wethouders van Oegstgeest	Oegstgeest	970417
41.	970403	Stichting GROTE POLDER GROENE hart i.o.	Zoeterwoude	970417
42.	970403	Hollandse Werkgevers Vereniging	Den Haag	970417
43.	970402	Platform Ondernemend Rijnland	---	970417
44.	970403	Stadsgewest Haaglanden	Den Haag	970417
45.	970408	Land-en Tuinbouworganisatie Nederland	Den Haag	970417
46.	970408	Burgemeester en Wethouders Barendrecht	Barendrecht	970417